

John Steinbeck

Ay Batarken

Türkçesi: Aslı Biçen

Roman

BİRİNCİ BÖLÜM

Saat on kırk beşte her şey bitmişti. Kasaba işgal edilmiş, savunmaya çalışanlar yenilmiş, savaş sona ermişti. İşgalci, bu harekâta da büyük harekâtlar için sarfettiği dikkatle hazırlanmıştı. Bu pazar sabahı postane memuru ve polis şefi, herkesin sevgilisi bakkal Bay Corell'in teknesiyle balığa çıkmışlardı. Corell onlara kız gibi yelkenlisini ödünç vermişti. Postane memuru ve polis şefi, içi askerlerle dolu koyu renkli, küçük nakliye gemisinin sessizce yanlarından geçişini gördüklerinde, karadan millerce açıktaydılar. Kasabanın önde gelen memurları olarak kesinlikle onları ilgilendiren bir durumdu bu ama onlar limana nihayet döndüklerinde, müfreze kasabayı çoktan teslim almıştı. Polis şefi ve postane memuru Belediye Sarayı'ndaki ofislerine giremediler bile, hakları konusunda ısrarcı olduklarında da savaş esiri olarak tutuklanıp kasabanın nezarethanesine kapatıldılar.

Sivil savunma bölüğünü oluşturan on iki kişinin hepsi birden bu pazar sabahı kasabanın dışındaydı çünkü herkesin sevgilisi Bay Corell, kasabaya sekiz kilometre mesafede, tepelerdeki ormanlık alan içinde yer alan mükellef arazisinde düzenlenen bir atış yarışması için onlara öğle yemeği, nişan tahtası, fişek ve ödül bağışlamıştı. İri kıyım, hımbıl delikanlılardan oluşan sivil savunma bölüğü uçakların sesini duymuş, uzaktan paraşütlerin indiğini görmüş ve olabildiğince hızlı kasabaya geri dönmüşlerdi. Onlar geldiğinde işgalci caddenin iki yanına makineli tüfekleri yerleştirmişti bile. Çok az savaş deneyimi olan ve hiç yenilgi deneyimi olmayan hımbıl askerler tüfekleriyle ateş açmıştı.

Makineli tüfeklerin sadece bir dakika takırdamasıyla altı asker delik deşik ölü yığınlara, üç asker delik deşik yarı-ölü yığınlara dönüşmüş, üç asker de tüfekleriyle tepelere doğru kaçmıştı.

Saat on buçukta işgalcinin bandosu, kasaba meydanında güzel, duygusal bir müzik çalıyor, ağızları hafif açık, gözleri şaşkın kasabalılar, kollarında makineli tüfek tutan gri miğferli adamları seyrederek müziği dinliyorlardı.

Saat on otuz sekizde delik deşik olmuş altı asker gömülmüş, paraşütler katlanmış, müfreze Bay Corell'in rıhtımdaki deposuna yerleşmiş, tam bir müfrezeeye yetecek miktardaki portatif karyolayla battaniyeyi raflardan indirmişti.

Saat on kırk beşte yaşlı Belediye Başkanı Orden'a, işgalcilerin komutanı Albay Lanser'in resmi görüşme talebi iletilmiş ve görüşmenin saat tam on birde Başkan'ın beş odalı sarayında gerçekleşeceği bildirilmişti.

Sarayın çalışma odası gayet şirin ve rahattı. Döşemeleri yıpranmış altın yaldızlı sandalyeler, yapacak işi olmayan fazlaca kalabalık uşaklar gibi kaskatı dizilmişlerdi. Kavisli mermer şöminedeki küçük ızgarada sadece korlar kalmıştı ve hemen yanında da elle boyanmış bir kömür kovası duruyordu. Şömine rafının üzerinde, iki yandaki tumbul vazoların ortasında, bebek heykelcikleriyle bezeli bir porselen saat vardı. Koyu kırmızı duvar kağıdının desenleri yaldızlıydı, doğramalarsa beyaz, güzel ve temizdi. Duvarlardaki tablolar, tehlike altındaki çocuklar karşısında iri köpeklerin gösterdiği şaşırtıcı kahramanlık konusunu işliyordu. Etrafta iri bir köpek olduğu müddetçe ne su ne ateş ne de depresyon ilışebilirdi çocuğa.

Şöminenin yanında ihtiyar Doktor Winter oturuyordu, sakallı, munis, kasabanın tarihçisi ve hekimi. Kucağında başparmaklarını birbiri etrafında çevirip dururken etrafa hayretle bakıyordu. Doktor Winter öyle basit bir adamdı ki ancak derin bir adam ondaki derinliği görebilirdi. Belediye Başkan'ının hizmetkârı olan Joseph'e baktı, dönüp duran parmaklarının ne kadar şaşırtıcı göründüğünün farkında mı diye.

“On bir mi?” diye sordu Doktor Winter.

Joseph dalgın dalgın karşılık verdi. “Evet, efendim. Notta on bir yazıyordu.”

“Notu sen mi okudun?”

“Hayır, efendim, Başkan Hazretleri okudular bana.”

Joseph, sandalyeleri son yerleştirdiğinden beri yerlerinden oynamışlar mı anlamak için tek tek yokluyordu. Mobilyaların münasebetsiz, sinsi ya da tozlu olmalarını bekleyerek alışkanlıktan surat asıyordu onlara. Başkan Orden’in insanların önderi olduğu bir dünyada Joseph de mobilyaların, çatal bıçağın ve tabakların önderiydi. Joseph yaşlıca, zayıf ve ciddi bir adamdı ve hayatı öyle karmaşıktı ki ancak derin bir adam onun basit olduğunu anlayabilirdi. Doktor Winter’ın parmaklarını çevirmesinde şaşılacak bir şey görmüyordu; hatta bu hareket sinirine dokunuyordu. Joseph çok önemli şeylerin vuku bulduğundan şüpheleniyordu, yabancı askerlerin kasabaya gelmesi, sivil savunmacıların öldürülmesi ya da tutuklanması filan. Er ya da geç Joseph bu konuda bir fikir sahibi olacaktı. Laubaliliğe, çevrilen başparmaklarına ya da mobilyaların zirzopluklarına tahammülü yoktu. Doktor Winter sandalyesini durması gerektiği yerin bir iki santim ötesine çekti ve Joseph sabırla sandalyeyi eski yerine koyacağı dakikayı beklemeye başladı.

Doktor Winter tekrar etti, “Saat on birde burada olacaklar demek. Çok dakiktirler, Joseph.”

Joseph onu dinlemeden cevap verdi. “Evet, efendim.”

“Çok dakiktirler,” diye tekrar etti Doktor.

“Evet, efendim,” dedi Joseph.

“Zaman ve makineler konusunda çok titizdirler.”

“Evet, efendim.”

“Kaderleri onları beklemeyecekmiş gibi aceleyle koşarlar kadeere doğru. Geçerken de dönen dünyaya omuz atarlar.”

Joseph, “Haklısınız, efendim,” dedi, sırf “Evet, efendim” demekten bıktığı için.

Joseph bu minval üzere ilerleyen konuşmalardan hoşlanmazdı çünkü herhangi bir konuda fikir sahibi olmasına faydası dokunmazdı bu konuşmaların. Joseph birkaç saat sonra açığına, “Çok dakik insanlar, Annie,” diyecek olsa hiçbir anlam ifade etmezdi. Annie önce “Kim?” sonra “Neden?” ve son olarak da “Saçmalama, Joseph,” derdi. Joseph daha önce de Doktor Winter’ın yorumlarını alt kata taşımaya çalışmış, hep aynı akıbete uğramıştı: Annie hep bunların saçma olduğuna karar vermişti.

Doktor Winter gözlerini parmaklarından kaldırıp, sandalyeleri disipline eden Joseph’e baktı. “Başkan ne yapıyor?”

“Albay’ı kabul etmek için giyiniyor, efendim.”

“Sen ona yardım etmiyor musun? Kendi kendine doğru düzgün giyinemez.”

“Hanfendi yardım ediyor. Hanfendi onun mükemmel görünmesini istiyor. Hatta,” Joseph bunu söylerken hafif kızardı, “kulaklarındaki tüyleri bile kesiyor, efendim. Gıdıklanıyor. Başkan benim kesmeme asla izin vermez.”

“Gıdıklanır tabii,” dedi Doktor Winter.

“Hanfendi ısrar ediyor,” dedi Joseph.

Doktor Winter aniden bir kahkaha patlattı. Ayağa kalkıp ellerini ateşe uzattı ve Joseph ustalıkla arkasına atılıp sandalyeyi olması gereken yere çekti.

“Harikayız,” dedi Doktor. “Ülkemiz düşmek üzere, kasabamız işgal edildi, Belediye Başkanı işgalciyi kabul edecek ama Hanımefendi debelenen Başkan’ı yakasından tutmuş kulak kıllarını kesiyor.”

“Kendini iyice salmıştı,” dedi Joseph. “Kaşları da iyice uzadı. Hazretlerini kulak kıllarının temizlenmesinden daha mutsuz eden bir şey varsa o da kaşlarının düzeltilmesi. Canı yanıyormuş. Hanfendinin bile bu işi yapabileceğini zannetmiyorum.”

“Denemeden bırakmaz,” dedi Doktor Winter.

“Mükemmel görünmesini istiyor, efendim.”